

Kritik mot en överförmyndare för långsam handläggning av en begäran om byte om god man

I ett beslut den 14 februari 2002 anförde *JO Pennlöv* följande.

Anmälan

I en anmälan som kom in till JO den 29 juni 2001 har AA framfört klagomål mot Överförmyndaren i Östersunds kommun. Han har begärt att JO skall granska överförmyndarens tillsyn över och handläggning av vissa frågor rörande hans godmanskap. Han har därvid anfört att han inte är nöjd med sin gode man, att han har försökt få denne utbytt men nekats detta, att överförmyndaren är svår att nå, samt att ”ingenting händer”.

Utredningen

Överförmyndarens akt avseende godmanskap för AA har lånats in och granskats. Av akten framgår bl.a. följande.

Den 4 november 1999 inkom AA:s gode man BB med en begäran om att bli entledigad från uppdraget och anförde samtidigt att han ansåg att AA behövde en förvaltare.

Av ett antal icke diarieförda minneslappar från telefonsamtal som återfinns i akten framgår vidare följande.

Den 11 oktober 1999 ringde AA till överförmyndaren och uppgav – enligt vad som har antecknats – att han inte var nöjd med sin gode man och ville byta men inte hade något förslag på till vem. På samma lapp har överförmyndaren den 13 oktober antecknat ”CC meddelad. Ej åtgärd”.

Av en icke daterad minnesanteckning – på vilken en gul post-it-lapp daterad den 3 maj 2000 sitter fästad – framgår att överförmyndaren har undersökt om en viss manlig person kunde ställa upp som god man för AA.

Av en minnesanteckning daterad den 29 maj 2000 framgår att AA hade ringt och sagt att han ville ha en ung, kvinnlig god man och att han ”om det inte händer något ... måste vända sig till riksdagen”.

Den 15 november 2000 har antecknats – uppenbarligen efter ett telefonsamtal med AA – följande: AA/ God man BB / AA vill byta / Hur går det?

Av anteckningar på nyss nämnda lapp framgår att överförmyndaren den 9 januari 2001 varit i kontakt med två personer som eventuellt skulle kunna bli ny god man för AA, varav den första tackade nej och den andra var intresserad men ville vänta till dess hon gjort årsräkningarna.

Med anledning av vad som framkommit genom akten har överförmyndaren anmodats att yttra sig över handläggningen och då särskilt i fråga om vilka åtgärder som vidtagits sedan det under senhösten 1999 kommit till överförmyndarens kännedom att såväl AA som hans gode man ville att en annan god man skulle utses.

Överförmyndaren i Östersunds kommun DD har i ett remissvar daterat den 28 september 2001 anfört följande.

Efter gode mannens, BB, begäran om entledigande i november 1999 har vi regelbundet haft kontakt med honom i frågan och informerat honom om läget; han har sex andra uppdrag hos överförmyndaren, varav tre som god man och tre som förvaltare, varför vi ganska ofta har kontakt med honom. Situationen är nämligen den att vi hittills inte lyckats att få någon yngre kvinna intresserad av att åta sig uppdraget som god man för AA.

BB har vid varje tillfälle vi haft kontakt förklarat sig villig att stå kvar som god man till överförmyndaren lyckats hitta en ersättare. Dock har han nu förklarat att han inte vill vara kvar längre än till 011231. Tyvärr framgår inte vare sig kontakterna med den gode mannen eller överförmyndarens flertaliga försök att hitta en ersättare till honom av akten. Detta är naturligtvis inte bra, utan anteckningar skulle ha förts om samtliga åtgärder i akten.

Av akten framgår inte heller i full utsträckning alla de kontakter AA haft med överförmyndaren, personalen på överförmyndarexpeditionen och kommunjuristerna angående sitt missnöje med samtliga gode män som hittills varit förordnade i ärendet. Vår erfarenhet är att det är svårt för AA att acceptera sin gode man och att detta inte har så mycket att göra med vilken person som är god man.

Vi har under innevarande år vid flera tillfällen haft kontakt med en kvinnlig god man och förvaltare i 40-årsåldern med för närvarande sex uppdrag hos överförmyndaren. Hon kan eventuellt tänka sig att ta på sig uppdraget som god man för AA från december 2001.

Avslutningsvis kan sägas att ansträngningar verkligen görs av oss för att lösa den uppkomna situationen. Tyvärr har inte dessa ansträngningar dokumenterats i full utsträckning i akten.

AA har beretts tillfälle att yttra sig över remissvaret.

Bedömning

Ett godmanskap bygger på att huvudmannen och den gode mannen kan samarbeta och att huvudmannen har förtroende för sin gode man. En god man har enligt 11 kap. 19 § föräldrabalken rätt att på begäran bli entledigad. Till dess att en ny god man har utsetts är den gode mannen – om godmanskapet skall bestå – dock enligt samma bestämmelse skyldig att kvarstå. Enligt 21 § skall huvudmannen beredas tillfälle att yttra sig över en god mans begäran om entledigande, om det kan ske.

Rent generellt vill jag anföra följande. Jag ifrågasätter inte det faktum att det i vissa fall kan vara svårt för överförmyndaren att få tag i en god man som är villig att åta sig uppdraget och som också kan förmodas passa för detsamma. Särskilt i sådana fall där huvudmannen tidigare har uttryckt missnöje med en eller flera förutvarande gode män och framställer särskilda krav på den gode mannens egenskaper kan arbetet med att hitta en ny god man bli tidsödande. Någon tidsgräns inom vilken en ny god man bör vara utsedd kan självfallet inte anges generellt. En omständighet som dock påverkar vilka ansträngningar som måste göras för att få till stånd ett byte är naturligtvis om det finns indikationer på att godmanskapet inte alls fungerar och den gode mannen inte kan utföra sitt uppdrag på ett tillfredsställande sätt. I sådana fall kan den situationen uppstå att överförmyndaren i stället bör utreda om godmanskapet över huvud taget skall bestå. Kanske kan huvudmannen få hjälp på ett annat men mindre ingripande sätt, kanske bör godmanskapets omfattning omprövas eller kanske bör det utredas om ett förvaltarskap i stället bör anordnas.

I det här aktuella fallet har genom utredningen framgått att överförmyndaren redan i oktober 1999 visste att AA ville byta god man. Vidare har framgått att överförmyndaren kort därefter erhållit den gode mannens begäran om entledigande och informerats om att denne ansåg att godmanskapet inte fungerade. Trots detta hade vid tiden för överförmyndarens yttrande till JO närmare två år senare ingen förändring i godmanskapet skett. Jag ifrågasätter i och för sig inte överförmyndarens uppgift att ansträngningar har gjorts från överförmyndarens sida för att hitta en passande god man. Mot bakgrund av den gode mannens uppgift om att godmanskapet inte fungerade och att AA vid ett antal tillfällen uttryckligen förklarat sig inte vara nöjd med sin gode man anser jag dock att överförmyndarens handläggningstid avseende frågan om byte av god man har varit alltför lång. Jag utgår från att åtgärder nu har vidtagits för att lösa problemet.

I övrigt instämmer jag i vad överförmyndaren har anfört om att sådana samtal som överförmyndaren haft med olika personer vid vilka uppgifter av betydelse för godmansärendet tillförts detsamma, liksom samt i övrigt samtliga handläggningsåtgärder, borde ha nedtecknats i form av tjänsteanteckningar som diarieförts.